

Keiser Julian og pave Gregor som hindringsfaktorer i en PP-sosionoms hverdag

Av KARI L. SVENDSEN

Kari L. Svendsen, født i Oslo i 1943, det vanskeligste krigsåret. Etter en del års opphold i den klas-siske verden gikk turen til Norges Kommunal og Sosialskole. Etter sosionomeksamen i 1981 ble jeg «en av gutta» på PPT for Indre Østfold og har vært her siden. Pr. i dag ser det ut til at jeg forblir her.

Hva har disse to høye herrer fra senantikk/tidlig middelalder å gjøre med PPT for Indre Østfold, og hvordan kan de, fra sine sarkofager, stikke kjepper i hjulene for en bevaringsverdig sjeldenhet av en PP-sosionom i år 2002?

Disse to herrer fra fortiden har det tilfelles at de har laget kalendere for «verden». Julians eksisterer fremdeles innenfor den ortodokse kirken, mens verden forøvrig forholder seg til Gregors.

Gregors kalender er justert slik at påsken faller på tilnærmet samme tid år for år, det vil si: Palmesøndag er første søndag etter fullmåne etter vår-jevndøgn.

I forhold til påske og årstid fungerer dette aldeles utmerket, men i forhold til moderne samfunnsutvikling er Gregor og Julian gått ut på dato, ingen av deres kalenderverk har nok helger i måneden for å tilfredsstille dagens behov! Jeg skal forklare.

Roger og Mona har tre barn. Eldstemann, André, har problemer på skolen, han roter seg stadig opp i noe, han er ikke så flink til å være sammen med andre, i en konflikt ser han bare at de andre er atale og at de voksne er urettferdige og gir ham skylda hele tiden. Hjemme får han også skylda for «alt», og han skjønner ikke hvorfor det alltid er så mye bråk og tull. Det er alltid konflikter mellom Roger og den eldste.

Roger og Mona flytter fra hverandre, Mona har den daglige omsorgen for barn, mens Roger har samvær annenhver helg. Dette fungerer ganske bra, bortsett fra konfliktene mellom Roger og eldstemann.

Mona får en kjæreste, Steinar, og de to flytter sammen, han har nettopp flyttet fra sin samboer og deres to barn. Disse bor hos sin mor og har samvær med far annenhver helg. Deres mor, la oss kalle henne Nina, har fått ny samboer Johnny, som har barn fra to tidligere forhold. Disse bor hos sin

mor, og har samvær med sin far annenhver uke, hans eldste datter, Siri, vil helst ikke ha samvær med ham, men med ham hun kaller pappa 2, for han var grei.....

Johnny har imidlertid rett til samvær også med sin eldste datter og «finer seg ikke i at mora saboterer og setter griller i hue på jenta.»

André vil helst ikke være hos sin far, for det blir så mye bråk, men Roger insisterer.

De av dere som fortsatt er med, er kanskje ikke overrasket over at det her, i dette «familiesystemet», er duket for konflikter.

Disse mødrene kommer med ujevne mellomrom til PPT for å få «råd i oppdragelses spørsmål» som er et av PP-tjenestens formål. Tradisjonelt har slike saker vært sosionom-områder, for sosionomer er så flinke med familier og grupper, de har oversikt over hjelpeapparatet og har vanligvis et positivt samarbeid med barnevernet, sosialkontoret og klarer å finne frem i rundskrivene til Trygdekontoret.

Ofte er det samværsordningen som ikke fungerer, og mødrene kommer til undertegnede for å klage sin nød eller for å få hjelp til å finne ut av hvordan de skal få det til å fungere.

Hvis vi går tilbake til Roger og Mona, gikk det greit før Mona fikk ny samboer, da var barna hos sin far annenhver helg, bortsett fra at Mona ofte måtte hente en gråtende André fordi han og Roger hadde de samme konfliktene nå som før samlivsbruddet.

Når Steinar kommer inn i bildet med sine to barn, begynner det å tette seg til. Annenhver helg har han samvær med sine to barn i sitt nye hjem sammen med Mona. Hennes tre barn er da også hjemme. I deres trange leilighet, som var trang for Mona og hennes tre barn, skal 5 barn, gutter på omtrent samme alder, tilbringe helgen. Legg til dårlig økonomi og en «dash» konflikter med «eksene» og millimeterrettferdighet i forhold til avlastning, trenger man ikke mye fantasi til å skjønne at her blir slitsomt.

Hvorfor må da i all verden alle fem barna stues sammen annenhver helg? Går det ikke an å fordele det litt?

Nei, det går ikke, for her innfører vi et nytt begrep i det norske språk, nemlig ungefri.

Dette er helger hvor ungene ikke er hjemme. I min PP-verden betyr det at barna er hos den av foreldrene de ikke bor hos til daglig. I min PP-verden er dette en rett man har én til to helger i måneden.

I vårt tilfelle har Mona og Steinar sine ungefrie helger. Steinars tidligere samboer jobber én helg i måneden, to helger er hennes to barn og Johnnys barn hos dem. Den fjerde helgen har hun og Johnny ungefri. Altså går det bort to helger pr. måned da Steinars barn ikke kan være hos sin mor, nemlig når hun jobber eller har ungefri. Det ligger utsagt at når hun har sin

jobbehelg, skal barna være hos faren, enten det passer eller ikke, hun har krav på den avlastningen, og han får bare vær så god å gi henne den. Dette er selvsagt en torn i øyet på Mona som føler at Nina utnytter Steinar som barnevakt, og det skal i allefall ikke skje på hennes ungefrie helger, uansett hvordan Ninas turnus enn måtte arte seg.

Når jeg snakker med Petter, Steinar og Ninas eldste sønn, får jeg stadig vekk assosiasjoner til den romerske dikteren Tacitus og hans beskrivelse av germanerne. Han sier noe slikt som at: når man nærmer seg germanernes leir høres høylytt kvinneklam....

Petter beklager seg over at når han og broren er hos pappa, er det så mye støy der. Det er så mange unger som hoier og skriker og krangler at han blir helt ør i hodet. Han orker ikke all lyden en hel helg. Samtidig vil han gjerne være sammen med pappa.

Petter blir litt blank i øynene og sier stille at helst ville han være sammen med pappa en av de helgene Monas barn er hos sin pappa. Nå vet imidlertid vi alle at det ikke går, for da har Mona og Steinar ungefri. Steinar ville nok gjerne, men Mona skal ha ungefri, for hun er sliten

Helgene hos mamma er også ganske støyende for da er Johnnys barn der også, og det er så mye bråk mellom ham og Siri. Siri vil som nevnt helst ikke være hos Johnny, men hos pappa 2, men han er ikke faren hennes, og dessuten har han da sine barn på besøk, samt barna til hans samboer.

Av og til får hun være hos pappa 3 som også er grei.

Siri savner bestforeldrene sine, det er foreldrene til pappa 1, og hun skulle gjerne sett «søskenbarna» sine, det er nevøer og nieser av pappa 2, men det er ikke så lett å få til.

Nesten alle disse barna er henvist PPT for uro, konsentrasjonsproblemer, lærevansker og adferdsvansker. Ikke alle har alt, men det er en jevn fordeling av vanskene.

Disse barna har mange gode grunner til at de ikke har gjort leksene, at de er trøtte om morgenen, at de virker triste, at de ikke konsentrerer seg, at skolebøker er blitt borte, at de sitter urolig, at de ikke følger med og at de er så lett antennelige. Mandag er ofte vanskelig på skolen, det roer seg ikke før på onsdag, og da er det ikke mange dagene før det bærer løs igjen, enten hos mor og samboers barn, eller hos far og samboers barn.

I deres tilværelse er det så mange omsorgspersoner som kommer og går, det er så mange de må forholde seg til. I ung alder har de så mange brutte relasjoner at de vegrer seg mot å knytte seg til andre mennesker. De flytter så mye at de vet ikke hva det vil si å høre til noe sted. En 7. klassing jeg hadde kontakt med for mange år siden fortalte at hun hadde gått på 9 forskjellige skoler. Hun trodde de ville bli boende i vårt distrikt, for pappa drev og malte kjøkkenet.

De situasjonene jeg har beskrevet her er relativt enkle, mange barn har vesentlig mer kompliserte leveforhold, det finnes flere sett samboere/ektefeller, helsøsken, halvsøsken, stesøsken, halvstesøsken, onkler, tanter, fettere, kusiner på alle nivåer, samt flere sett besteforeldre.

I dette uoversiktlige virvar av familieforhold skal barn manøvrere og samtidig være flinke og greie og ikke være sine foreldre og lærere til byrde.

De voksne i deres tilværelse blir så slitne at de trenger ungefrie helger.

Når skal barn få oversiktlige helger, helger hvor de kan slappe av, ha det hyggelig, gjøre noe trivelig sammen med sine foreldre? Når skal deres behov for rekreasjon bli ivaretatt? Når skal de få leke i fred med sakene sine, uten å måtte dele med barn de ikke har annet forhold til enn at foreldrene deres bor sammen?

Jeg forstår godt at foreldre kan ønske å ha noen helger i fred og ro, alle har vel behov for å pleie sitt voksne forhold en gang i blant.

Barn, som ikke har bedt om å komme til verden og absolutt ikke har valgt disse kompliserte familieforholdene, skulle vel også ha krav på å ha den av foreldrene de bor hos for seg selv. Som en gutt sa det: «Når jeg er hos pappa, så er jeg jo egentlig hjemme der også, men jeg føler det ikke slik. Jeg synes jeg er gjest i det som skulle være mitt hjem, det er liksom sånn at både jeg og pappa er gjester hos dama hans. Jeg tror ikke egentlig at hun liker at jeg er der.»

Dette er typiske saker i PP sosionomers hverdag.

Ingen av mine lesere er vel overasket over at spørsmålet fra foreldre og skole er om ungene kan ha AD/HD. Har foreldrene rett på grunnstønad og forhøyet hjelpestønad? Går det an å få Ritalin?

Noen har sikkert AD/HD, gjerne med tilleggsvansker, noen av foreldrene har det sikkert også. Det er ikke så lett å vite hva som er nevrologi og hva som er sosial overbelastning, eller på godt norsk (egentlig gresk) kaos.

De av disse barna som har nevrologisk betinget uro, impulsivitet, konsentrasjonsvansker, oppmerksomhetssvikt, lever under den skjebnens ironi at de som mest av alle har behov for oversikt, forutsigbarhet, varige relasjoner ro og struktur, lever i det relasjonskaos jeg har beskrevet ovenfor. De kan aldri se frem til en fredelig helg og få rekreasjon etter en strevsom skoleuke med krav og konflikter. I helgen kommer nye krav og nye konflikter. Med mangelfullt utviklede sosiale antenner skal de omstille seg raskt for så å omstille seg igjen på mandag.

Det de trenger mest, struktur og oversikt, får de ikke. Har deres foreldre samme problem, evner de ikke å gi dem struktur og oversikt, dessuten krever de voksne ungefrie. Ungene lever i kaos. Ut av deres kaos kommer meget sjelden kosmos (orden).

Den store oppgaven for oss som arbeider med barns problemer blir nå å finne metoder til å skape kosmos av dette kaos.

Vanlig rådgivning fører ikke frem, kalenderen går ganske enkelt ikke opp! Hvis vi ikke finner andre arbeidsredskaper enn de vi har i dag, ser jeg ingen annen løsning enn at vi må finne en ny Julian eller Gregor som kan lage en kalender som tar mer hensyn til barns behov enn å legge til rette slik at påsken kommer på våren. Hvis vår tids kalendermaker kunne være så snill å legge inn en 6-7 helger i måneden ville det hjelpe betraktelig. Våre tradisjonelle metoder for familiearbeid ville fungere en stund til. Og barna ville ha mulighet til noen rolige helger for rekreasjon.

Hvis da ikke de voksne kupper det hele og legger inn mer ungefri.

Kari L. Svendsen

Magnhildrud allé 1

1809 Askim

priv.: 69 88 38 44

arb.: 69 84 59 20